

Dostosowanie wymagań edukacyjnych do potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się

Zgodnie z Rozporządzeniem MEN z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów (...) „*nauczyciel jest obowiązany na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej dostosować wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom.*”

Mając na uwadze powyższe rozporządzenie chcielibyśmy Państwu przybliżyć sposób jego realizacji w naszej szkole oraz stanowisko w sprawie dostosowania wymagań edukacyjnych do potrzeb dzieci ze zdiagnozowanymi specyficznymi trudnościami w uczeniu się (FAS – Fetal Alcohol Syndrome; FASD – Fetal Alcohol Spectrum Disorder).

Lepszemu zrozumieniu problemu może posłużyć zdefiniowanie używanej **terminologii diagnostycznej**:

Specyficzne trudności w uczeniu się - ogólny termin dotyczący niejednorodnej grupy zaburzeń przejawiających się poważnymi trudnościami w rozumieniu i posługiwaniu się językiem mówionym i pisanym.

FASD – Spektrum Poalkoholowych Zaburzeń Płodu: to wszelkie zaburzenia wynikające z prenatalnego narażenia płodu na działania alkoholu.

Do **FASD** zaliczany jest **FAS**, czyli **Alkoholowy Zespół Płodowy**, będący jednostką chorobową, związaną z występowaniem nieprawidłowości w zakresie rozwoju fizycznego, umysłowego, prowadzącą do zaburzeń zachowania. Zaburzenia są skutkiem narażenia płodu na działanie alkoholu. Kryteriami potwierdzającymi **FAS** są:

- a) udokumentowane picie alkoholu przez ciężarną,
- b) deficyt wzrostu, wagi ciała i obwodu głowy,
- c) uszkodzenie ośrodkowego układu nerwowego, które wyraża się jako upośledzenie funkcji fizycznych, intelektualnych i społecznych,
- d) zespół fizycznych anomalii, wyrażających się mniej lub bardziej widocznymi deformacjami budowy twarzy, kończyn i wadami narządów wewnętrznych.

Dostosowanie wymagań dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych może polegać m.in. na:

Zindywidualizowaniu systemu wymagań i oceniania:

1. realizowanie rozporządzeń MEN w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych,
2. możliwość otrzymania przez ucznia dodatkowego czasu na wykonanie zadania,
3. posiadanie przez nauczycieli wiedzy dotyczącej specyfiki występujących trudności konkretnego ucznia,
4. ocenianie prac pisemnych przede wszystkim pod względem poprawności treści i kompozycji,
5. docenianie przez nauczyciela poprawności toku myślenia i wnioskowania, itp.,

Zindywidualizowaniu metod i form nauczania:

1. wielozmysłowe uczenie się, angażujące jednocześnie wiele zmysłów: wzrok, słuch, dotyk, kinestezję - odczuwanie ruchu, węch,
2. metody interakcyjne, np. technika czytania w parach oraz metody nawiązujące do stylu uczenia się danego dziecka, bazujące za dobrze rozwiniętych funkcjach- mocnych stronach rozwoju,
3. kontrolowanie stopnia uzupełniania notatek,
4. sprawdzanie na bieżąco stopnia rozumienia materiału,
5. przekazywanie uczniowi na bieżąco spostrzeżeń dotyczących jego pracy,
6. dzielenie materiału na mniejsze partie i konsekwentne egzekwowanie rezultatów ich wykonania,
7. kierowanie uwagi ucznia na tok lekcji,
8. dostrzeganie i wzmacnianie nie tylko osiągnięć, ale przede wszystkim włożonego wysiłku ucznia,
9. udzielanie wsparcia emocjonalnego polegającego na budowie zaufania oraz możliwości zgłaszania przeżywanych trudności,
10. uwzględnianie indywidualnego toku i tempa pracy,
11. ograniczanie głośnego czytania nowych tekstów na forum klasy,
12. wykorzystanie kreatywności ucznia w procesie edukacyjnym,
13. eliminowanie z otoczenia dziecka bodźców rozpraszających,
14. objęcie dziecka opieką w ramach zajęć korekcyjno-kompensacyjnych na terenie szkoły,
15. kształtowanie nawyku korzystania z pomocy dydaktycznych,
16. wydawanie poleceń w formie krótkich, konkretnych komunikatów,
17. zachęcanie i motywowanie dziecka do podejmowania wyzwań,
18. unikanie krytyki w sytuacji porażek dziecka,
19. wdrażanie ucznia do zwiększonej samokontroli, wielokrotnego sprawdzania zapisanych treści i wykonywanych zadań,
20. kształtowanie u dziecka umiejętności radzenia sobie ze stresem w trudnej sytuacji,
21. pomoc w budowaniu pozytywnej samooceny,
22. uczenie dostrzegania własnych postępów,
23. zachęcanie do większej koncentracji na pisany tekst,
24. stosowanie różnorodnych form sprawdzania wiadomości,
25. wpieranie tekstu lektur materiałami fonicznymi (np. audiobooki),
26. nieuwzględnianie w ocenie estetyki pisma,
27. indywidualna analiza błędów popełnionych przez ucznia,

28. wyszczególnianie najważniejszych pojęć, dat, wydarzeń itp. (np. na tablicy),
29. uwzględnianie mogących pojawić się trudności,
30. określenie zakresu tematu prezentowanego na lekcji i umieszczenie w widocznym miejscu: w formie planu, ilustracji na tablicy,
31. jak najczęstsza praca ucznia w asyście nauczyciela.

**Ogólne zasady postępowania wobec ucznia ze spektrum FASD
dotyczące wszystkich przedmiotów szkolnych:**

„Powiedz – zapomnę, pokaż – może zapamiętam, zaangażuj – zrozumie”

Objawy	Postępowanie
<ul style="list-style-type: none"> • obniżone możliwości intelektualne, • zaburzone funkcje pamięci bezpośredniej, • kłopoty z rozumieniem słów i gramatyki, miewa tzw. „kwieciste” wypowiedzi maskujące braki w zakresie rozumienia mowy innych osób i czytanego tekstu, • trudności w rozumieniu poleceń, • niewłaściwe rozmieszczanie liter i wyrazów w liniaturze, • zaburzenia przyswajania treści werbalnych i kłopoty z pamięcią słuchową, co skutkuje brakiem wykonywania poleceń, • trudności z uwewnętrznianiem mowy, głośne myślenie, co jest powodem diagnozowania pod kątem zaburzeń zachowania lub niedostosowania społecznego, • zaburzony odbiór i przetwarzanie bodźców słuchowych, np. rozumienia mowy potocznej, wychwytywania subtelnych różnic w dźwiękach, kłopoty ze słyszeniem przy dodatkowym hałasie, • rozproszenie uwagi, • kłopoty z zapamiętywaniem treści i uczeniem się, • brak zdolności uogólniania, • trudności w planowaniu, przewidywaniu i wykonywaniu czynności, • zaburzenia myślenia przyczynowo- 	<ul style="list-style-type: none"> • wydłużenie czasu pracy na testach i sprawdzianach, • wydłużenie czasu na sporządzanie notatek, • ograniczenie ilości materiału wymagającego przepisywania przez ucznia, • tworzenie dla ucznia gotowych notatek, kopii referatów, materiałów z lekcji, • wpisywanie, pogrubianie, drukowanie w powiększeniu wybranych definicji, • zwolnienie tempa dyktowania notatek • zaznaczanie w zeszytu/podręczniku szczególnie ważnych do zapamiętania treści, • częste powtarzanie materiału dla lepszego utrwalenia, • zachęcanie do samodzielnej pracy, • formułowanie kolejnych poleceń, którymi uczeń kieruje się przy wykonywaniu zadania, • stosowanie dodatkowych pytań naprowadzających przy czytaniu ze zrozumieniem, • czytanie krótkich fragmentów tekstów na lekcji, • liberalizacja oceniania, • docenianie w pracach pisemnych zawartej treści, • uwzględnianie trudności z zastosowaniem schematów krótkich i długich wypowiedzi pisemnych, • przewaga oceniania na podstawie

- skutkowego,
- słaba zdolność do przywoływania informacji,
 - impulsywność, labilność uczuciowa,
 - trudności w rozumieniu intencji,
 - nadpobudliwość psychoruchowa; niemożność pozostania przez dłuższy czas w tym samym miejscu,
 - trudności z samodzielną pracą,
 - kłopoty z podejmowaniem decyzji,
 - trudności z uszczegóławianiem,
 - trudności z podążaniem za tekstem,
 - zaburzenia percepcji i rozumienia pojęć czasowych,
 - trudności w pracy w grupie
 - trudność z wybraniem z tekstu treści istotnych,
 - mylenie znaczeń wyrazów| o podobnym znaczeniu,
 - frustracja spowodowana nadmiarem możliwości wyboru.

- ustnych odpowiedzi,
- częste powtarzanie materiału dla lepszego utrwalenia,
 - zapoznanie ucznia z nieznanymi mu terminami przed ich praktycznym zastosowaniem,
 - pomoc w konstruowaniu wypowiedzi ustnych,
 - stosowanie powtórzeń,
 - polimodalność przedstawiania materiału,
 - użycie technik multimedialnych,
 - sprawdzanie rozumienia materiału przez ucznia,
 - użycie krótkich, nieskomplikowanych zdań,
 - unikanie abstrakcji,
 - używanie pytań typu *kto?*, *co?*, *gdzie?*, *jak?* a nie *dłaczego?*,
 - podzielenie zadania na mniejsze elementy
 - uprzedzanie ucznia o każdorazowo wprowadzanej zmianie dotyczącej struktury lekcji, miejsca odbywania się zajęć, nauczyciela prowadzącego lekcję,
 - ograniczaj sytuacje, które są dla dziecka niespodziewane, nagłe, nieznanne,
 - angażowanie ucznia w prace możliwe do wykonania, np. przygotowania prezentacji, przynoszenie dodatkowych materiałów na lekcje, itp.,
 - podpowiadanie uczniowi jak zacząć wykonywać polecenie i jak je zakończyć,
 - pozwól uczniowi zaprezentować zdobyte umiejętności w preferowany przez niego sposób,
 - zapewnienie możliwości pracy w małych grupach,
 - dostrzeganie i docenianie każdego postępu dziecka,
 - stosowanie konkretnych podpowiedzi ułatwiających uczniowi zrozumienie treści zadania na sprawdzianie i kartkówce (pytania naprowadzające),
 - kontrolowanie na bieżąco stopnia zrozumienia przekazywanej treści na lekcji,

	<ul style="list-style-type: none"> • kontrolowanie zrozumienia treści polecenia zawartego w sprawdzianie lub kartkówce, • dzielenie materiału do nauczenia się na kilka mniejszych partii, umożliwienie zaliczenia danego tematu podczas kilku spotkań ucznia z nauczycielem (wykorzystywanie lekcji zerowej, konsultacji dla uczniów), • układanie zadań według stopnia trudności, • wydłużenie czasu przeznaczonego na opanowanie danej partii materiału, • kierowanie uwagi ucznia na aktualną treść lekcji, • wykorzystywanie demonstracji podparte konkretymi przykładami w momencie wprowadzania nowych treści, • POMAGAJ UCZNIOWI W TRAKCIE ZAJĘĆ!
--	---

Język polski

Objawy	Postępowanie
<ul style="list-style-type: none"> • trudności w zorganizowaniu własnych myśli w taki sposób, by tworzy sekwencje zdaniowe, • trudności w rozumieniu struktur gramatyczno-logicznych, • trudności w rozumieniu czytanych treści, metafor, wierszy, żartów, itp. 	<ul style="list-style-type: none"> • dodatkowe pytania naprowadzające przy czytaniu ze zrozumieniem, • umożliwienie pracy ze słownikami • przewaga tekstów o niskim poziomie abstrakcji na sprawdzianach i kartkówkach, • ocenianie w pracach pisemnych treści wypowiedzi bez uwzględniania konstrukcji, stylistyki i ortografii, • przedstawiając temat lekcji unikaj skomplikowanych, długich wypowiedzi, aluzji, ironii, przenośni, sarkazmu, • unikaj w wypowiedziach terminów literackich i lingwistycznych • pozostałe zasady – tabela 1.

Języki obce

Objawy	Postępowanie
<ul style="list-style-type: none"> • trudności z rozwijaniem sprawności mówienia i rozumienia ze słuchu, • trudności w rozumieniu poleceń, • zaburzenia przyswajania treści werbalnych i kłopoty z pamięcią słuchową, co skutkuje brakiem wykonywania poleceń. 	<ul style="list-style-type: none"> • umożliwienie pracy ze słownikiem, • ograniczanie czytania na forum klasy, • unikaj w wypowiedziach terminów lingwistycznych • pozostałe zasady – tabela 1.

Matematyka, fizyka

Objawy	Postępowanie
<ul style="list-style-type: none"> • trudność z rozumieniem pojęcia liczby, czasu, wartości pieniądza, • kłopoty z rozumieniem zadań tekstowych, • kłopoty z rozumieniem i wykonywaniem rysunków geometrycznych, • trudności w rozumieniu relacji, miary, wartości, • trudności z samodzielną pracą, • kłopoty z podejmowaniem decyzji, • trudności z uszczegóławianiem, • trudności z podążaniem za tekstem, • zaburzenia percepcji i rozumienia pojęć czasowych, • słabe rozumienie rysunków geometrycznych (widzenie brył). 	<ul style="list-style-type: none"> • zminimalizowanie liczby zadań rozmieszczonych na jednej stronie, • grupowanie problemów, nie mieszanie ich ze sobą, • stosowanie pytań zamkniętych i zadań z podanymi możliwościami odpowiedzi, • zredukowanie możliwości wyboru (sytuacja nadmiernych możliwości frustruje dziecko), • umożliwienie wykonywania obliczeń przy użyciu kalkulatora i innych pomocy dydaktycznych (nie w pamięci), • odwoływanie się w zadaniach tekstowych do pojęć praktycznych i sytuacji znanych uczniowi z życia, • wykorzystuj pomoce graficzne pozwalające wizualizować przekazywane treści, • pozostałe zasady – tabela 1.

Muzyka, plastyka, technika

Objawy	Postępowanie
<ul style="list-style-type: none"> • zaburzenia mogą dotyczyć zarówno małej jak i dużej motoryki, • zaburzenia koordynacji wzrokowo-ruchowej, • zaburzenia orientacji przestrzennej, • słaba kontrola równowagi, • niezborność ruchowa, • zaburzenia słyszenia, • trudności w odwzorowaniu prostych figur, • mylenie kierunków w rysunkach, • rysunki są ubogie w treść i formę; • nieprawidłowy nacisk przyborów, • zakłócenie stosunków przestrzennych, proporcji elementów, • trudności w rozplanowaniu i właściwym umieszczeniu na kartce elementów rysunku, • trudności w robótkach ręcznych, kreśleniu, lepieniu, malowaniu, • trudności w wykonaniu modeli, • brak umiejętności zaplanowania własnej pracy, • problem z orientacją przestrzenną, • trudności z rozumieniem poleceń, • mała sprawność i koordynacja podczas zabaw ruchowych, • trudności w posługiwaniu się wzorami i symbolami. 	<ul style="list-style-type: none"> • zapewnienie uczniowi możliwości pracy w małej grupie, • uznawanie, jeśli uczeń ma trudności z estetyką, kształtem wykonywanych prac ręcznych, kreśleniem, lepieniem, • uznawanie trudności w wykonaniu modeli, • uznawanie faktu, iż uczeń ma trudności z właściwą organizacją i planowaniem swej pracy, • liberalne traktowanie ucznia, który • ma problemy z estetyką pisma, podczas oceny zadania związanego z pismem technicznym, • liberalizacja oceniania pod kątem estetyki prac, • stosowanie dodatkowych instrukcji wobec uczniów z zaburzeniami orientacji przestrzennej, • częste powtarzanie zaleconych ćwiczeń, • uznawanie trudności z określaniem stron, • ciała i określaniem kierunków oraz stosunków przestrzennych, • uznawanie trudności związanych z zaburzeniami koordynacji wzrokowo–ruchowej, • ocenianie wkładu pracy ucznia w wykonanie ćwiczeń a nie tylko wysiłku końcowego, • pozostałe zasady – tabela 1.

Wychowanie fizyczne

Objawy	Postępowanie
---------------	---------------------

<ul style="list-style-type: none"> • dziecko wykazuje niepewność przy poruszaniu się w przestrzeni oraz przenoszeniu przedmiotów, • ma zmniejszoną wrażliwość na dotyk oraz słabą świadomość własnego ciała, • szybka męczliwość, • niezborność ruchowa, • mała wydolność wysiłkowa, • trudności w określeniu położenia własnej części ciała bez kontroli wzrokowej, • trudność w chwytaniu i utrzymywaniu przedmiotów, • słaba kontrola równowagi, • podwyższony lub obniżony próg bólu, • unikanie podejmowania wysiłków i prac wymagających precyzyjnego wykonania, • trudność w osądzie odległości dzielącej dziecko od przedmiotów, • problemy z koordynacją. 	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie zajęć metodą naśladowczo-ruchową w pracy z dzieckiem z FAS, • częstsze powtarzanie wzorca ruchowego, • uznawanie trudności z orientacją w schemacie własnego ciała, • uznawanie trudności związanych z zaburzeniami koordynacji ruchowej, • szczególna kontrola wysiłku ucznia, • ocenianie wkładu pracy ucznia w wykonanie zadania, • ocenianie wkładu pracy ucznia w wykonanie ćwiczeń a nie tylko wysiłku końcowego, • pozostałe zasady – tabela 1.
--	---

Przyroda, historia, geografia, biologia, chemia

Objawy	Postępowanie
<ul style="list-style-type: none"> • problem z orientacją przestrzenną, • trudności w rozplanowaniu i właściwym umieszczeniu na kartce elementów rysunku, • zakłócenie stosunków przestrzennych, proporcji elementów, • mylenie kierunków w rysunkach, • trudności w wykonaniu modeli, • trudności z rozumieniem skali, odległości i czasu, • słabe rozumienie rysunków geometrycznych, • trudności w posługiwaniu się wzorami i symbolami, • mylenie kierunków świata i trudności z ich wskazaniem i zapamiętaniem, 	<ul style="list-style-type: none"> • uwzględnianie pomyłek związanych z orientacją przestrzenną, • stosowanie dodatkowych pytań przy sprawdzaniu pojęć, definicji, itp., • pozostałe zasady – tabela 1.

• trudności z orientacją na mapie, • trudności w określaniu stron ciała, • mylenie znaków topograficznych, • trudności z odczytaniem danych z tabel, wykresów, map, • trudności z zapamiętaniem dni tygodnia, pór roku, nazw miesięcy, nazw planet, itp. • mylenie wydarzeń, • trudności z chronologicznym odtworzeniem wydarzeń, • trudności z chronologicznym odtworzeniem dat, • trudności z przypisaniem wydarzeń datom, • trudności zaznaczeniem dat na osi czasu, • trudności ze zrozumieniem tekstów, w których zachodzą stosunki przestrzenne i przyczynowo-skutkowe, • trudności z zapisem i zapamiętaniem łańcuchów reakcji biochemicznych.	

Nauczyciele uczący **religii, etyki, informatyki** oraz **EDB** realizują dostosowanie wymagań edukacyjnych w oparciu o tabelę 1.